

**การยอมรับการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
ของเกษตรกร ในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช**

Adoption of Mangosteen Production in Accordance with Good Agricultural Practices Standards
by Farmers in Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province

สันต์ฤทัย จันทองโชติ¹ นาริรัตน์ สีระสาร^{1*} และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม¹

Sunrutai Chanthongchot¹, Nareerut Seerasarn^{1*} and Sineenuch Khrutmuang Sanserm¹

Received: September 18, 2023

Revised: November 22, 2023

Accepted: November 24, 2023

Abstract: The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions 2) adoption of good agricultural practices standards and 3) problems and recommendations with adoption of good agricultural practices standards. The study population consisted of 204 mangosteen farmers who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2021/2022. The 135-sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation, and ranking. The results indicated that 1) Most of the farmers were male with average age of 56.07 years. There was an average of 2.25 agricultural workers. The average experience in mangosteen planting of 20.10 years. The average received training on good agricultural practices standards of 1.58 times in 5 years. There was an average mangosteen planting area of 6.37 rai. The average mangosteen production cost was 3,550.00 baht per rai per year. The average income from growing mangosteen was 14,658.14 baht per rai per year. 2) Mangosteen production of accordance to good agricultural practices of farmers at a high level on issue harvest and post-harvest practices and a moderate level on issue acceptance of data recording. 3) The problems of farmers producing mangosteen according with good agricultural practice standards were at a high level in the issue of marketing, The product has an uncertain price. And the recommendation for increasing the variety of distribution channels, and farmers should form groups to mangosteen production in accordance with good agricultural practice standards.

Keywords: Adoption, mangosteen production, Good Agricultural Practices

บทคัดย่อ: การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ 2) การยอมรับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2564/65 จำนวน 204 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน

¹ วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี 11120

¹ Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120, Thailand

*Corresponding author: Nareerut.see@stou.ac.th

ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 135 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.07 ปี มีแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.25 คน เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกมังคุดเฉลี่ย 20.10 ปี ได้รับฝึกอบรมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เฉลี่ย 1.58 ครั้ง ใน 5 ปี มีพื้นที่ปลูกมังคุดเฉลี่ย 6.37 ไร่ มีต้นทุนเฉลี่ย 3,550.00 บาทต่อไร่ต่อปี มีรายได้ปลูกมังคุดเฉลี่ย 14,658.14 บาทต่อไร่ต่อปี 2) เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตรังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก ประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และเกษตรกรมีการยอมรับระดับปานกลางในประเด็นการบันทึกข้อมูล 3) เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตรังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีระดับมากที่สุด ด้านการตลาด ราคาผลผลิตไม่แน่นอน และข้อเสนอแนะในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้หลากหลายซึ่งเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มในการผลิตรังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำสำคัญ: การยอมรับ, การผลิตรังคุด, มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำนำ

“มังคุด” ผลไม้เมืองร้อนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นจากลักษณะของทรงผล สีของผล และรสชาติ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งยังเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจมีการส่งออกมังคุดไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ จีน สัดส่วนร้อยละ 92.64 ของมูลค่าการส่งออกมังคุดสด รองลงมา คือ เกาหลีใต้ ฮองกง สหรัฐอเมริกา โดยมีการส่งออกมังคุดไปตลาดคู่ค้าในปี พ.ศ. 2564 ปริมาณ 256,266 ตัน มูลค่า 17,089.74 ล้านบาท (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) ผลผลิตในประเทศส่วนใหญ่มาจาก จังหวัดจันทบุรี นครศรีธรรมราช ชุมพร ตรัง และระยอง การผลิตรังคุดยังมีข้อจำกัดในเรื่องคุณภาพของผลผลิตที่มีปัญหาเนื้อแก้ว และยางไหล คุณภาพผลผลิตยังไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนน้อยทั้งยังประสบปัญหาราคาตกต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ทำให้ขายผลผลิตได้ไม่คุ้มค่าการลงทุน (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562)

สถานการณ์การผลิตมังคุดของไทย ปี พ.ศ. 2565 มีพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ 463,185.29 ไร่ และมีเกษตรกรที่ปลูกมังคุด 138,293 ครัวเรือน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565) จังหวัดนครศรีธรรมราช

เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตรังคุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ มีเนื้อที่การผลิต 96,159.00 ไร่ ด้วยสภาพอากาศและปริมาณน้ำฝนเพียงพอทำให้ผลผลิตเฉลี่ย 689.73 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) อำเภอพรหมคีรีเป็นหนึ่งในแหล่งผลิตรังคุดที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่ผลิต 11,444.00 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8, 2562) มีแหล่งรวบรวมผลผลิตและส่งออกในพื้นที่เพิ่มขึ้นทุกปี หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการให้เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดคู่ค้ารายใหญ่ ได้แก่ ประเทศจีนที่กำหนดข้อตกลงทางการค้าให้ผลไม่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) โดยประเทศเวียดนามเป็นคู่แข่งทางการตลาดที่สำคัญของประเทศไทยก็มีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการขยายพื้นที่ปลูกมังคุดเพิ่มขึ้นและเกษตรกรต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งทางการตลาดของประเทศไทยในการส่งออกมังคุดไปยังประเทศจีน ซึ่งเกษตรกรของไทยต้องมีการพัฒนาให้ผลผลิตได้รับการรับรองมาตรฐานตามที่ประเทศคู่ค้ากำหนดเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

ในตลาดการส่งออกมังคุดได้มากขึ้น ซึ่งในอำเภอพรหมคีรีมีเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP แล้วจำนวน 1,020 ราย พื้นที่ปลูกมังคุดที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน 4,541.44 ไร่ (กรมวิชาการเกษตร, 2566) โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดการกระบวนการผลิตทั้งแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบตรงรายการเกษตร การจัดการคุณภาพการผลิตในกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษา สุนัขลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงการบันทึกข้อมูล เพื่อให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดมากขึ้น แต่เกษตรกรยังประสบปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต ทำให้ได้ผลผลิตคุณภาพไม่สม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรต้องจำหน่ายผลผลิตแบบลดเกรด อีกทั้งราคาผลผลิตตกต่ำส่งผลให้ไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่อง การยอมรับการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เพื่อแก้ไขปัญหของเกษตรกรให้สามารถพัฒนากระบวนการผลิต ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาด ส่งผลต่อการขยายตลาดส่งออกมังคุดเพิ่มขึ้น

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในปีการผลิต 2564/65 ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 204 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (ปธาน, 2561) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 135 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยประกอบด้วย (1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ เป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด (2) การยอมรับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรเป็นคำถามปลายปิดให้ผู้ตอบเลือกตอบตามการ

ยอมรับในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แบ่งออกเป็น 8 ประเด็น โดยกำหนดระดับการยอมรับเป็น 5 ระดับ แบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยจากการคำนวณ คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่ได้ยอมรับ คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึงยอมรับระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ยอมรับระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ยอมรับระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ยอมรับระดับมากที่สุด (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเลือกตอบ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการผลิตและดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยว และด้านการตลาด โดยกำหนดระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเป็น 5 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.40 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.07 ปี ร้อยละ 23.70 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีแรงงานในการทำเกษตรเฉลี่ย 2.25 คน และมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 20.10 ปี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภารัตน์ (2563) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 18.72 ปี เนื่องจากบรรพบุรุษมีการปลูกมังคุดเกษตรกรจึงสืบทอดอาชีพต่อทำให้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี เกษตรกรร้อยละ 88.10 ได้รับฝึกอบรมกับหน่วยงานสำนักงานเกษตรอำเภอ เนื่องจากสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ ในการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต การจัดการผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้กับเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 68.90 มีการศึกษาดูงานกับเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เฉลี่ย 1.79 ปี ใน 5 ปี ที่มีการส่งเสริม เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เฉลี่ย 1.58 ครั้ง ใน 5 ปี จึงไม่เพียงพอในการทำให้เกษตรกรได้เข้าใจในขั้นตอนและรายละเอียดการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อีกทั้งเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความแตกต่างของตลาดผลผลิตที่ผ่านการรับรอง และไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1.2 สภาพเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกมังคุดเฉลี่ย 6.37 ไร่ เนื่องจากเกษตรกรมีข้อจำกัดของจำนวนแรงงาน จึงมีขนาดของพื้นที่ปลูกที่สามารถดูแลพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง เกษตรกรทั้งหมดมีพื้นที่ของตนเองเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับช่วงต่อจากบรรพบุรุษที่ใช้ทำการเกษตร มีต้นทุนในการปลูกมังคุดต่อปีเฉลี่ย 3,550.00 บาทต่อไร่ แตกต่างจากผลงานวิจัยของ ผกามาศ (2562) พบว่า ต้นทุนจากการผลิตไม่เกิน 1,500.00 บาทต่อไร่ต่อปี เนื่องจากปัจจัยการผลิตมังคุดมีราคาสูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตมังคุดสูงขึ้นด้วย มีรายได้จากการปลูกมังคุดเฉลี่ย 14,658.14 บาทต่อไร่ต่อปี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภารัตน์ (2562) เนื่องจากประสบการณ์และความชำนาญของเกษตรกรในการปลูกมังคุดทำให้ได้ปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่สูงเกษตรกรจึงมีรายได้ที่สูงตามไปด้วย ร้อยละ 93.30 มีแหล่งเงินทุนในการผลิตมังคุดจากเงินทุนของตนเอง เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้ที่สูงจึงมีความมั่นคงทางการเงิน สามารถใช้แหล่งเงิน

ทุนของตนเอง เพื่อลงทุนในการผลิตมังคุดในแต่ละปี ได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผกามาศ (2562) พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้เงินทุนตนเองในการผลิต และร้อยละ 54.80 มีรูปแบบการจำหน่ายทั้งขายด้วยตนเองและพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ ซึ่งเกษตรกรนำไปขายผ่านช่องทางออนไลน์ที่สามารถจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภคได้โดยตรง และพ่อค้าคนกลางมารับซื้อเนื่องจาก ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้ประกอบการรับซื้อผลไม้จำนวนมาก ซึ่งกระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัด จำนวน 32 ราย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562)

2. การยอมรับการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การยอมรับการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยสามารถเรียงลำดับการยอมรับการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ประเด็นที่เกษตรกรมีการยอมรับระดับมาก ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.00) วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.81) การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา (ค่าเฉลี่ย 3.70) พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.58) สุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.56) และการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.49) สำหรับประเด็นที่เกษตรกรมีการยอมรับระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.34) และการบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.89) ตามลำดับ (Table 1)

Table 1 Summary of farmers' acceptance of mangosteen production according to good agricultural practices.

(N=135)

Issues	\bar{x}	S.D	Interpretation
Harvesting and post-harvest practice	4.00	1.08	High
Harvested produce at the appropriate harvesting period..	4.19	0.65	High
Harvesting and transport containers are separated to prevent contamination.	4.13	0.72	High
Equipment, containers and materials directly contacted with produce shall be made of materials that do not cause contamination.	4.04	0.77	High

Table 1 (continued).

(N=135)

Issues	\bar{x}	S.D	Interpretation
Application of pesticides	3.81	1.04	High
During working, you must wear complete clothing and protective equipment.	4.24	0.77	High
Use of agricultural hazardous substances according to recommendations.	3.99	0.97	High
Selecting the appropriate agricultural hazardous substances.	3.84	0.75	High
Transportation, storage and produce collection	3.70	0.93	High
Moving produce in the planting plot shall be carried out with care and able to prevent the contamination harmful to consumption.	3.90	0.79	High
Produce placement the planting plot must be suitable.	3.79	0.65	High
Transport produces with care.	3.76	0.65	High
Plantation area	3.58	0.81	High
Planting area shall not be located in the environment causing contamination of hazardous substances on produce.	3.71	0.89	High
Growing plants that are suitable for the type of soil.	3.57	1.08	High
The plot is planned.	3.45	1.16	High
Worker health and hygiene	3.56	0.75	High
There are personal hygiene facilities.	3.66	0.76	High
People who touch the produce must take care of their personal hygiene.	3.64	0.71	High
Operator involved in the pesticide activity shall have their health examination at least once a year.	3.55	0.84	High
Quality management in pre-harvest production	3.49	0.72	High
Adding fertilizer to prepare the plant before flowering.	3.70	0.87	High
Fertilizing after harvest within 2 weeks.	3.65	0.90	High
Fertilizing approximately 4 weeks after flowering.	3.64	0.72	High
Water sources	3.34	0.77	Moderate
The water source used does not harm the environment.	3.56	1.07	High
The water used does not cause contamination.	3.49	0.96	High
Take sample of water at least once prior to entering the system of production	2.97	1.22	Moderate
Recording and record keeping	2.89	1.03	Moderate
There are records of pre- and post-harvest practices.	2.99	0.96	Moderate
Record information on agricultural hazardous substances.	2.95	0.90	Moderate
Maintain operational records for at least 2 years.	2.81	1.21	Moderate
Average	3.55	0.89	High

จากการศึกษา พบว่า ประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เรื่อง การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.19) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภารัตน์ (2563) พบว่า เกษตรกรเก็บเกี่ยวมังคุดในระยะสายเลือด เนื่องจากผลมังคุดในระยะนี้สามารถพัฒนาจากระยะสายเลือดค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีม่วงทั้งลูกซึ่งมีความเหมาะสมในการขนส่งผลผลิตไปยังพื้นที่อื่น หากเก็บผลมังคุดระยะที่เป็นสีแดงหรือม่วงจะทำให้ผลมังคุดสุกงอมเกินไป ผลผลิตเสียหายได้เร็วมากขึ้น ประเด็นวัตถุดิบทรายทางการเกษตร เกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เรื่อง การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียน (ค่าเฉลี่ย 3.99) ประเด็นการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก และการเก็บรักษา เกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เรื่อง การขนย้ายผลผลิตในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค (ค่าเฉลี่ย 3.90) ประเด็นพื้นที่ปลูก เกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เรื่อง พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.71) ประเด็นการจัดการเพื่อให้ได้ผลมังคุดคุณภาพ เกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เรื่อง การใส่ปุ๋ยเพื่อเตรียมดินก่อนการออกดอกเมื่อใบแก่ทั้งต้นมีการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 8 - 24 - 24 หรือ 9 - 24 - 24 หว่านได้ทรงพุ่ม อัตราการโรยเมล็ดต่อต้น เท่ากับ 1/3 ของเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) (ค่าเฉลี่ย 3.70) ประเด็นสุขลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เรื่อง มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 3.66) ประเด็นแหล่งน้ำที่เกษตรกรมีการยอมรับปานกลาง เรื่อง การเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ก่อนการผลิต เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย (ค่าเฉลี่ย 2.97) เนื่องจากแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการเกษตรเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติไหลมาจากเทือกเขานครศรีธรรมราช (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562) ไม่อยู่ใน

พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม คอกปศุสัตว์ และแหล่งน้ำเสียจากชุมชน จึงมีเกษตรกรเพียงบางส่วนที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร สำหรับประเด็นการบันทึกข้อมูลเกษตรกรยอมรับปานกลาง เรื่อง เก็บรักษาสันที่ข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปี (ค่าเฉลี่ย 2.81) และผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุมีการระบุวันผลิตผล ตีตราหรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิตหรือวันที่เก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.76) เนื่องจากผลการวิจัยเกษตรกรจะเป็นเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.07 ปี จึงขาดความเข้าใจในขั้นตอนการบันทึกข้อมูลที่มีความยุ่งยาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภารัตน์ (2562) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกประเด็น ยกเว้น การจดบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ โดยมีสาเหตุคือความยุ่งยากในการจัดการการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการทางการเกษตรที่ดี

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) เรื่อง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 3.53) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัลลภา (2563) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านผลผลิตคุณภาพโดยรวมในระดับปานกลาง เรื่อง ราคาผลผลิตตกต่ำและราคาผลผลิตไม่แน่นอน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผลการวิจัยเกษตรกรมีการจำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลางและมีการกำหนดราคาผลผลิตโดยพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต เกษตรกรควรจะมีการรวมกลุ่มและมีระบบการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี โดยคณะกรรมการและสมาชิกทุกคนรู้บทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างดี ซึ่งกลุ่มเกษตรกรจะเป็นจุดรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

สำหรับในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เรื่อง ควรรวมกลุ่มในการรับซื้อผลผลิตของพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.02) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรุณชัย (2562) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มผู้ผลิตมังคุด เนื่องจากการเพิ่มอำนาจการต่อรองราคาผลผลิตส่งผลให้ราคาผลผลิตดีขึ้น และควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้มีความหลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.02) เนื่องจากการเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค เป็นการกระจายกลุ่มผู้บริโภคให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพิ่มความต้องการในการซื้อผลผลิตของผู้บริโภค

สรุป

เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย ซึ่ง มีอายุเฉลี่ยในช่วงวัยกลางคน เกษตรกรส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดมากกว่า 20 ปี เนื่องจากสืบทอดอาชีพต่อกันมาบรรพบุรุษทำให้ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการปลูกมังคุด เป็นอย่างดี โดยมีเกษตรกรมากกว่าครึ่งที่มีการศึกษาดูงานกับเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ เกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับฝึกอบรมกับสำนักงานเกษตรอำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ สำหรับการอบรมเกี่ยวกับ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดียังมีจำนวน ครั้งในการเข้าร่วมค่อนข้างน้อยในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งไม่เพียงพอให้เกษตรกรได้ทำความเข้าใจในขั้นตอน และรายละเอียดการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรส่วนน้อยได้รับการรับรอง มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เนื่องจาก เกษตรกรยังไม่เห็นถึงความแตกต่างของตลาดผลผลิต ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานกับตลาดผลผลิตทั่วไป เกษตรกรทั้งหมดมีพื้นที่เป็นของตนเองซึ่งมีขนาด ไม่ใหญ่มากเพื่อให้สามารถดูแลพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง เกษตรกรมากกว่าครึ่งที่มีการจำหน่ายทั้งขายด้วย ตนเองและพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิต เกษตรกร มีการยอมรับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร ที่ดีในระดับมาก แต่มีบางเรื่องที่เกษตรกรยอมรับ

ปานกลาง ในด้านการเก็บตัวอย่างน้อยอย่างน้อย 1 ครั้ง ก่อนการผลิต เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือ สิ่งที่เป็นอันตราย เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นด้าน การตลาดในระดับปานกลาง ด้านราคาผลผลิตไม่ แน่นนอนเกษตรกรมีข้อเสนอแนะระดับมาก ในประเด็น การรวมกลุ่มในการรับซื้อผลผลิตของพื้นที่ และควร เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้มีความหลากหลาย เพื่อ เพิ่มอำนาจต่อรองด้านราคาผลผลิตและช่องทางการ จำหน่ายและการกระจายผลผลิต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การยอมรับการผลิต มังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในอำเภอพหลามคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรควรมีการถอดองค์ความรู้ด้านการเตรียมแปลงปลูก การดูแลบำรุงรักษาต้นมังคุด การป้องกันและกำจัดศัตรูมังคุด การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการดูแลหลังการเก็บเกี่ยว ในการผลิตมังคุด และ เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้ที่เริ่มต้นใน การผลิตมังคุดได้เรียนรู้และสามารถปฏิบัติตามได้ เพื่อเป็นการสร้างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาทดแทน ในการเกษตร

1.2 เกษตรกรควรเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การถ่ายทอดสดทางสื่อ ออนไลน์ เพจจำหน่ายสินค้า Facebook Line TikTok และมีการรวมตัวเป็นกลุ่มเกษตรกรสำหรับดำเนินการ ผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) พัฒนาให้กลุ่มมีการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง มี กฎระเบียบของกลุ่มในการดำเนินที่ชัดเจน ซึ่งสมาชิก ทุกคนมีส่วนร่วมในการผลิต และร่วมกันจำหน่ายโดย มีตลาดรองรับที่แน่นอน และหน่วยงานที่ดูแลกลุ่ม เกษตรกรต้องมี แผนการพัฒนากลุ่มที่ต่อเนื่องจน สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้

2. มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนา ของเกษตรกรในด้านอื่นๆ เช่น การรวมกลุ่มเกษตรกร

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการพัฒนามาตรฐานการรับรองความปลอดภัย เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ GMP เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้กับเกษตรกร

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาด ส่งผลต่อการขยายตลาดส่งออกมังคุดเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2566. ผลการดำเนินงานพืช มังคุด จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอพรหมคีรี. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://gap.doa.go.th/?t=6&r=194&p=708> (30 ตุลาคม 2566).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565. ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://farmer.doe.go.th> (8 พฤศจิกายน 2565).
- ปธาน สุวรรณมงคล. 2561. การออกแบบการวิจัย : การออกแบบประชากรและกลุ่มตัวอย่าง. หน้า 19 - 23 ใน: อารมณ ฤกษ์นัย (บก.). ประมวลสาระชุดวิทยานิพนธ์ ชั้น 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ผกามาศ คุ่มเคี่ยม. 2563. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตมังคุดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง. หน้า 26 - 32. ใน: การประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านวิทยาการจัดการ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วัลลภา สามประดิษฐ์. 2563. การพัฒนาการผลิตมังคุดคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 122 หน้า.

สุภารัตน์ ชูชัย. 2563. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 117 หน้า.

- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช. 2562. ฐานข้อมูลเกษตรรายสินค้า พ.ศ. 2562 จังหวัดนครศรีธรรมราช มังคุด. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://www.opsmoac.go.th/nakhonsithammarat-dwl-files-411391791997> (2 เมษายน 2565).
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. 2565. ศักยภาพและอนาคตของมังคุดราชินีผลไม้ไทย. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/10724> (8 กรกฎาคม 2565).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2565. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2565. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2562/yearbook2561> (2 เมษายน 2565).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8. 2562. ข้อมูลสินค้าเกษตร. มังคุด. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://oaezone.oae.go.th/view/17/index/TH-TH> (8 พฤศจิกายน 2565).
- อรุณชัย ตรีไวย. 2563. การส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 138 หน้า.